

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XII. Si diligenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

ſpectat. c. tuę. 5. de procur. accēſſorię etiam agatur de dote & alimentis mulieri preſtandis, ad eundem Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat cognoscere, vti habetur expreſſe in cit. c. 5. de procurator. & docui lib. 4. Th. mor. tr. 9. c. 2. n. 5. §. illud.

CAPITVLVM XII.

Si diligenti.

PARAPHRASIS.

Archiepiſcopus Piſanus in ea erat opinione, quod clericus, preſertim aduerſario ſuo volente, in cauſis ciuilibus ſeu temporalibus priuilegio fori renuntiare, & Iudicem ſibi ſecularem conſtituere poſſit, id eoque obligare iuramentum ſuper hoc editum à clerico; ſed Innoc. III. hunc errorem redarguens miratur, quod immemor ſit legis §. 8. ff. de pactis: ius publicum priuatorum pactis mutari non poteſt, & eorum, quę leguntur in Conc. Mileuitano (potius Toletano §. c. 13.) & Carthaginienſi §. c. 9. Si clericus clericum non ad Episcopum ſuum, ſed ad ciuilem Iudicem traxerit, vt cauſam perdat, & à communionē ſeparetur, c. inolita 42. cauſa 11. q. 1. item ſi clericus in iudicio ſeculari conueniri elegerit, ſi quidem cauſa criminalis ſit, deponatur, ſin verò ciuilis, tum amittat id, quod ipſi in iudicio ſeculari ad iudicatum eſt, c. placuit 43. cauſa 11. q. 1. ex quibus manifeſtum eſt, quod clerici nec volentes nec coacti priuilegio fori ſui renuntiare poſſint, cum hoc priuilegium non ſit eorum perſonis priuatim indultum, ſed toti collegio clericorum, adeoque ſit ius publicum, cui priuatorum factio derogare nequit, ſed nec iuramentum obligat ad obſeruationem, quod illicitè & ſacris canonibus reprobatae pactioni adiungitur.

SUMMARIVM.

1. Repugnat S S, canonibus, vt clerici ſeu in

criminalibus, ſeu in ciuilibus cauſis coram ſeculari iudice conueniantur; excipiuntur cauſe feudales, in quibus clerici habentur vt laici.

2. Poſteſt quis renuntiare priuilegio dato in fauorem proprium ac priuatum, non autem dato in fauorem publicum, neque iuramentum tali renuntiationi additum obligat.
3. Iudici naturali renuntiare non poteſt.
4. Vti neque diuino, ſi precipiens aut prohibens ſit; neque humano eccleſiaſtico, aut ciuili ſi certam formam aut ſolemnitatem in actu neceſſariò obſeruandam preſcribit; ſi aliquid ſtatuat ob publicum fauorem.
5. Si quid humano iure ſtatutum eſt in fauorem plurium, vnus renuntiare non poteſt cum aliorum preiudicio, ſi cauſa inſeparabilis ſit.
6. Quiſque renuntiare poteſt beneficio ſeu priuilegio priuatum ſuum fauorem concernenti.
7. Niſi beneficium ob ætatis imbecillitatem conſeſſum ſit, aut aliquid ſtatutum, non tantum in fauorem alicuius, ſed etiam in odium aut pœnam alterius.
8. Renuntiationo contra mores bonos ciuiles aut naturales non tenet.

NOTANDVM I. Sacris canonibus repugnat, ſi clerici ſeu in criminalibus ſeu in ciuilibus cauſis coram ſeculari Iudice conueniantur: excipiendę tamen ſunt cauſe feudales, in quibus clerici cęſentur vt laici, ſicuti dixi in c. verum, 7. hoc tit. Vide plura, quę congeſſit Gratianus cauſa 11. q. 1.

NOTANDVM II. Quiſque renuntiare poteſt priuilegio dato in fauorem proprium ac priuatum, non autem dato in fauorem publicum, ſed neque ſi eiufmodi renuntiationi ſeu pactioni iuramentum apponatur, obligationem aliquam parit. Ita Innocent. hic & alij.

Pro pleniore huius materię intellectu ita 3 diſtinguendum eſt cum Bartolo in l. ſi quis, ff. de pactis. Vel aliquis renuntiat iuri naturali, vel poſitiuo; ſi primum, irrita eſt renuntiationo,

tiatio, cum ius naturale immutabile sit: hoc modo nemo renuntiare potest patriæ & origini suæ, quamuis renuntiare queat priuilegijs patriæ, quippe iure positiuo constitutis, ut dixi in c. 1. hoc tit. Simili ratione renuntiare non potest iuri sanguinis seu consanguinitatis, licet renuntiare possit hæreditati ex hoc iure deriuatæ, nam ius agnationis immutabile est, l. 34. de pactis, sed ius hæreditatis prouenit ex gentium lege, adeoque iure positiuo, & ipsum ius gentium non præcipit hæreditatem à proximis consanguineis acceptari, sed defert volentibus. Præterea renuntiare non potest filius alimentis necessarijs, sicuti nec filia doli necessariæ, quippe quæ loco alimentorum succedit, ut dixi lib. 5. Th. mor. tr. 10. p. 3. c. 5. n. 7. & 8.

Eademque ratione innocens in causâ criminali non renuntiare potest necessariæ suæ defensionis, ut docet Gl. in l. pactum, 46. ver. cum liceat, quia homo non est dominus vitæ ac membrorum, sed custos, l. liber homo, ff. ad legem Aquiliam, igitur ea ab interitu defendere debet, si sine suo & alieno incommodo graui possit. Nec obstat, quod Glossator Felini hic obijcit praxin iudicum secularium, qui maleficos examinatos & cõfessos de se faciunt renuntiare defensionibus & retractationibus; id enim à ludicibus fieri potest ex præsumptione delicti, quæ ex iudiciaria confessione oritur, atque ad vitandam inconstantiam rei.

Nihilominus si quis crimen morte dignum falsò confessus sit, non obstante suâ non reuocandi promissione, reuocare tenetur, dummodò spes aliqua sit non frustrâ reuocaturum, iuxta ea, quæ dixi lib. 3. Th. mor. tr. 6. c. 5. n. 24.

4 Venio ad ius positiuum, quod primò distinguitur in diuinum & humanum. In iure diuino si præcipiens aut prohibens sit, v. g. ut baptismus suscipiatur, ne matrimonij vinculum aut indiuidua societas soluatur, nemo renuntiare potest. Maranta 5. 19. 28.

De iure humano cum ecclesiastico tum ciuili ponendæ sunt assertiones. I. Si ius certam formam seu solemnitate in actu ne-

cessariò obseruandam præscribat, ei renuntiare non potest, v. g. ut testamentum habeat 7. testes, ut matrimonio parochus cum alijs testibus intersit, ut alienationi Ecclesiasticæ auctoritas Superioris & Capituli consensus adhibeatur, nam eiusmodi formæ seu solemnitates censentur substantiales, sine substantia autem res non consistit, & ita notauit Felinus hic n. 7. ubi ait, quod ijs, quæ à iuris aut iudicis auctoritate pendent, renuntiare non potest.

II. Si ius statuât aliquid principaliter ob publicum fauorem, ei renuntiare non potest. v. g. in Trident. sess. 25. c. 15. de regular. ubi decernitur, ut nemo religionem profiteatur ante annum 16. nemo item, nisi annum continuû post habitum religionis susceptum in probatione steterit, nullam item donationem facere possit Nouitius vsque ad duos menses, qui professionem statim antecedunt. Vide quæ dixi in c. cum accessissent, 8. de Constit.

III. Si quid statutum sit in fauorem plurium, vnus renuntiare non potest cum aliorum præiudicio, si causa inseparabilis sit. Ita Innoc. c. ex conquestione, 10 n. 3. de restit. spoliatorum. Felinus hic n. 32. & sumitur ex regula 29. in 6. Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Hac ratione in l. vlt. statutum est, ut tutor tutelæ renuntiare non possit absque contutoris consensu, quia eius etiam interest. Sic frater, qui in communiõne consistit cum fratre suo, priuilegijs clericorum renuntiare non potest sine consensu alterius. Præterea si reus dilaciones impetrauit, & postea poenitens facti ijs renuntiare velit, non admittitur renuntiatio inuito actore, quia facta est dilatio communis, ut intra hoc tempus etiam actor probationes suas deducere possit, iuxta l. petendæ, 16. & singulariter notauit. Durandus in speculo lib. 2. part. 1. de dilation. §. 4. n. 16. Ceterum si fauor priuatus, cui quis renuntiat, separari possit, ita ut integrum maneat ius seu commodum publicum, aut personæ alterius, tum valet renuntiatio, argum. c. cum tempore, 5. de arbitris, ubi Gl. ver. abiurasse, ait, quod beneficiatus renuntiare possit iuri sibi com-

competenti, quod eo nunquam ipsemet vti velit, dummodo Ecclesiæ & successoribus ius integrum maneat.

6 IV. Quisque renuntiare potest beneficio seu privilegio priuatum suum fauorem concernenti, ita hic, & in c. ad Apostolicam, 16. ad regular.

7 Excipe I. Nisi beneficium ob ætatis imbecillitatem concessum sit, sic enim beneficio restitutionis in integrum minor natu renuntiare non potest, nisi renuntiet, cum iam maior factus est. Ita Durandus in speculo lib. 2. part. 3. veram rationem afferens, quia in hac ipsa renuntiatione læditur, ideoque contra eam ipsam restituendus esset, si valeret. idem docet Abb. hic n. 12. Imola n. 10.

Excipe II. Si quidpiam statutum sit, non tantum in fauorem alicuius, sed etiam in odium aut pœnam alterius, ei renuntiare nequit. Sic filiusfamilias Senatusconsulto Macedoniano recusare non potest, quo cautum est, vt ex mutuo accepto sine patris consensu aut mandato efficaciter non obligetur, quia id non tam in eius fauorem, quam in pœnam creditoris decretum est, vt dixi in lib. 3. Th. mor. tr. 4. c. 15. n. 3. & docet Gl. recepta, in l. vlt. ver. sui iuris. C. ad Senatusconsultum Macedonianum. Innocent. hic, & Ioann. Andr. n. 16. Veruntamen in cit. l. vlt. excipitur filiusfamilias miles, qui etiam sine patris voluntate ex pecunia sibi credita obligatur, quia in pluribus articulis filijfamilias milites non ab similes censentur hominibus, qui sui iuris sunt, & ex præsumptione omnis miles non creditur in aliud quidquam pecuniam accipere & expendere, nisi in causas castrenses.

8 Excipe III. Si renuntiatio censeatur esse contra bonos mores ciuiles aut naturales, v. g. pactum instituendi certum hæredem, non reuocandi testamentum, aut non reuocandi donationem secutâ ingratitudine donatorij, non reuocandi feudum secutâ feloniam, alioque delicto vasalli, item non accusandi de facinore committendo, non puniendi iudicem, etsi malè iudicârit per culpam latam aut dolum, nõ exigendi rationem administrationis à tutore &c. de quibus videri potest Fe-

linus hic n. 27. & quæ dixi lib. 4. Th. mor. tr. 3. Vtrum verò huiusmodi pactioes seu renuntiationes propter appositum iuramentum seruari debeant, dixi in c. 2. de pactis, & copiosè in cit. tr. 3. c. 6.

CAPITVLVM XIII.

Cùm contingat.

PARAPHRASIS.

Ex Honorio II. quæsiuit Episcopus Beluacensis, si clerici existentes in seruitio Capituli Cathedralis, aut aliorum clericorum delinquant, num permittere possit, vt accusatores querelam deferant ad eos, in quorum obsequio versantur, quia talem iudicandi de eorum causis ipsi potestatem sibi vendicant, licet non ad excommunicandum, aut aliter coercendum. Respondit Papa, quòd ad ipsum Episcopum tanquam ordinarium loci querelæ deferri debeant, maxime si clerici intra dioccesin delinquant, præterquam, si Capitulum, siue in quorum obsequio clerici existunt, per speciale priuilegium vel consuetudinem aliquam in eos iurisdictionem compararint.

SUMMARIVM.

1. Dominus domus, vel paterfamilias propriè non habet iurisdictionem in famulos & officiales suos, vt nec in uxorem & liberos; habet tamen ius cuiusdam gubernationis cum modica punitione iunctum.
2. Episcopus est ordinarius Iudex clericorum in diocesi sua. Capitulum autem cathedrale de iure communi ne quidè in singulos Canonicos iurisdictionem habet.
3. Clericus, vt est persona priuata, non potest vsucapere fori externi iurisdictionem ad excommunicandum &c. sed tantum ratione dignitatis, administrationis, seu officij, quod gerit.
4. Ad præscribendam iurisdictionem contra loci Ordinarium, si alius coloratus titulus

b 2 lus